

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра теорії та практики перекладу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Ректор (перший проректор)

“ _____ ” _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗПД 1.7 «Мистецтво перекладу та теорія інтерпретації»

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 035.04 «Германські мови та літератури (переклад включно)»

(код і назва спеціальності)

напрямок підготовки 035 «Філологія»

(код і назва напряму підготовки)

освітня програма (спеціалізація) _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет Економіко-гуманітарний інститут, гуманітарний факультет

(назва інституту, факультету)

Запоріжжя – 2017 рік

Робоча програма «Мистецтво перекладу та теорія інтерпретації»
для студентів

(назва навчальної дисципліни)

за напрямом підготовки 035 «Філологія», спеціальністю 035.04 «Германські мови та літератури (переклад включно)». „21” серпня, 2017 року – 12 с.

Розробники: Костенко Г.М., к.філол.н., доц., доцент кафедри теорії та практики перекладу
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та практики перекладу

Протокол від “23” серпня 2017 року № 1

Завідувач кафедри теорії та практики перекладу

_____ (Приходько А.М.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“ ____ ” _____ 20__ року

Схвалено методичною комісією вищого навчального закладу за напрямом підготовки (спеціальністю)
035.04 «Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно)»
(код, назва)

Протокол від “” 2017 року № 1

“ ____ ” _____ 20__ року Голова _____ (Дєдков М.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки <small>(шифр і назва)</small>	Нормативна (за вибором)	
	Напрямок підготовки 035 Філологія <small>(код і назва)</small>		
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): 035.04 Германські мови та літератури (переклад включно)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ <small>(назва)</small>		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента - 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лекції	
		14 год.	2 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	1 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		60 год.	85 год.
Індивідуальні завдання: 2 год.			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 31% до 69%

для заочної форми навчання – 1% до 99 %

2. Мета та компетенції навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Мистецтво перекладу та теорія інтерпретації» є ознайомлення майбутніх перекладачів з основними положеннями сучасного перекладознавства та теорії інтерпретації, створення в них теоретичної та практичної бази для формування вмінь і навичок перекладу, необхідних в їх майбутній діяльності.

Основними напрямками вивчення дисципліни «Мистецтво перекладу та теорія інтерпретації» є:

- висвітлити основи мистецтва перекладу та теорії інтерпретації відповідно до сучасного стану лінгвістичних знань;
- ввести студентів у найбільш важливі проблеми сучасних досліджень у сфері перекладу та теорії інтерпретації;
- ознайомити студентів зі суспільною значимістю перекладацької діяльності, роллю перекладу в сучасному житті, розкрити взаємозв'язок теорії перекладу з іншими філологічними дисциплінами і з іншими видами діяльності людини;
- допомогти студентам ширше усвідомити специфіку перекладу з іноземної мови.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні отримати наступні **компетенції**:

- усвідомити основні тенденції, закономірності та своєрідність розвитку перекладознавства та теорії інтерпретації в провідних країнах світу;
- знати принципи аналізу текстів різних жанрів, зазначених у розділі «Зміст дисципліни», представляти умови, в яких вони створювалися.
- аналізувати тексти різних жанрів, зазначених у розділі «Зміст дисципліни»;
- вдосконалювати свою перекладацьку майстерність, спираючись на класичні зразки перекладу різних періодів та теоретичні та практичні ідеї найвидатніших перекладачів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Теорія герменевтики в історичному ракурсі: проблеми інтерпретації і рефлексії. Визначення предмету і мети теорії перекладу. Концепція М. Холлідєя про мову. Герменевтика та її принципи інтерпретації. Ф. Шляйєрмахер про принципи герменевтики. Герменевтична концепція В.Дільтея, Й.Г. Дройзена, П. Рікера. Мета тексту і мета поза текстом. Проблеми еквівалентності і адекватності. Підходи до визначення перекладу і одиниці перекладу. Одиниці перекладу в розумінні Л.С.Бархударова: переклад на рівні фонем, на рівні морфем, на рівні слів, на рівні словосполучень, на рівні речень і на рівні тексту. В.Н.Крупнов про одиниці перекладу як одиниці сенсу і авторського задуму. Р.К.Міньяр-Белоручев і його класифікація одиниць перекладу (штампи, ситуативні кліше, терміни і образні вирази). Н.К.Гарбовський про одиниці перекладу і одиниці мови, одиниці перекладу і одиниці смислу, одиниці перекладу як квант перекладацького рішення.

Тема 2. Перекладознавство на Британських островах. Особливості «європейського підручника» (М.Бейкер, П.Ньюмарк). Англійське перекладознавство в ХХ столітті. Т.Севорі «Мистецтво перекладу» (1952). Стаття Дж. Ферса «Лінгвістичний аналіз і переклад». М.Хеллідєй про проблеми зіставлення мов. «Лінгвістична теорія перекладу» Дж.Кетфорда. П.Ньюмарк і М.Бейкер про проблеми перекладу.

Тема 3. Проблеми міжкультурної комунікації в перекладі Біблії. Ю. Найда та його роботи «Принципи перекладу на прикладі перекладу Біблії» (1959) і «До науки перекладати» (1964). Формальна і динамічна еквівалентність. Школа Ю.Найди і культурно-етнічні аспекти перекладу. Проблеми міжкультурної комунікації в перекладі Біблії: традиційний дослівний переклад, смисловий переклад, принцип динамічного еквіваленту, функціональний еквівалент, принцип літературного еквіваленту.

Тема 4. Буквальний переклад в концепції Фрідріха Шляйєрмахера. Вальтер Беньямін та Володимир Набоков про буквальний переклад. Фрідріх Шляйєрмахер про буквальний переклад і парафразу. «Завдання перекладача» В.Беньяміна. Перекладуваність і неперекидауваність. Набоков-перекладач. «Мистецтво перекладу» і робота над перекладом «Євгенія Онєгіна». Авторський перекладі своєрідність відтворення письменницької інтенції.

Тема 5. Максими Грайса. Основи скопос-теорії. Адаптація як поняття перекладознавства й інтеркультурології. Принцип кооперації і принцип ввічливості. Прагматичний сенс тексту. Поняття скопосу у зв'язку з теорією перекладу. «Основи загальної теорії перекладу» К.Райс і Х.Фермеєра. Принцип лояльності і аналіз тексту. Критика скопос-теорії. Особливості перекладацьких варіантів, що не піддаються оцінюванню. Перекладацькі помилки. Адаптація й переклад як принципово відмінні види практичної діяльності

Змістовий модуль 2.

Тема 6. Культурологічні школи перекладу. Маніпуляційна школа Андре Лефевра і Сьюзен Басснетт. Культурологічні аспекти перекладу. Концепт Іншості. Інтертекстуальність. П.Ньюмарк про стратегії подолання «культурного бар'єру». Маніпуляційна школа перекладу. С.Басснетт і проблеми постколоніального перекладу. С.Мізани про «культурологічний переклад».

Тема 7. Діалогічність як одна з базових категорій тексту та специфіка її реалізації в англомовних науково-технічних текстах. Антропоцентризм як один із провідних методологічних принципів дослідження мови та мовної комунікації. Адресатність й адресантність як комунікативні категорії тексту. Специфіка реалізації категорії діалогічності в англомовних науково-технічних текстах. Внутрішня (міжсуб'єктна) та зовнішня (міждискурсна) діалогічність.

Тема 8. Риторичний аналіз тексту. Загальна й конкретна мета виступу, композиційні частини тексту, риторичні фігури й тропи. Структура (композиція) майбутнього твору й лексичне наповнення (мовне оформлення).

Тема 9. Мовний контакт серед інших суміжних явищ. Білінгвізм, мультилінгвізм. Мовний контакт і проблеми двомовності (багатомовності). Білінгвізм, інтерференція, диглосія, конвергенція. Типи білінгвізму. Білінгвізм в англомовних країнах. Підстави рівності та нерівності мов. Мовна політика і мовне планування в поліетнічному і мультикультурному просторі. Мовна політика в Україні.

Тема 10. Змінення мовної картини в Німеччині, Франції і англомовних країнах в результаті глобалізації. Англійська як мова міжнародного спілкування. Сучасний стан англійської мови. Роль мов етнічних меншин. Політика двомовності і багатомовності. Процеси конвергенції і дивергенції мов. Національний і регіональний варіанти мови. Піджени і креольська мова як приклади дивергенції.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1.													
Тема 1: Теорія герменевтики в історичному ракурсі. Одиниці перекладу у розумінні Л.С.Бархударова, В.Н.Крупнова, Р.К.Міньяр-Белоручева і Н.К.Гарбовського	10	2	2			6	10	2				8	
Тема 2: Перекладознавство на Британських островах. Особливості «європейського підручника» (М.Бейкер, П.Ньюмарк)	8		2			6	8					8	
Тема 3: Проблеми міжкультурної комунікації в перекладі Біблії	8		2			6	8					8	
Тема 4: Буквальний переклад в концепції Фрідріха Шляйєрмахера. Вальтер Беньямін та Володимир Набоков про буквальн	8		2			6	10					10	
Тема 5: Максими Грайса. Основи скопос-теорії. Адаптація як поняття перекладознавства й інтеркультурології	10	2	2			6	8		1			7	
Разом за змістовим модулем 1	44	4	10			30	44	2	1			41	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 2.													

Тема 6: Культурологічні школи перекладу. Маніпуляційна школа Андре Лефевра і Сюзен Басснетт	10	2	2			6	9					9
Тема 7: Діалогічність як одна з базових категорій тексту та специфіка її реалізації в англомовних науково-технічних текстах	8	2				6	8					8
Тема 8: Риторичний аналіз тексту	8	2				6	9					9
Тема 9: Мовний контакт серед інших суміжних явищ. Білінгвізм, мультилінгвізм	8	2				6	10					10
Тема 10: Змінення мовної картини в Німеччині, Франції і англомовних країнах в результаті глобалізації. Мовна політика в Україні	12	2	2			8	10					10
Разом за змістовим модулем 2	46	10	4			32	46					46
Усього годин	90	14	14			62	90	2	1			87
Модуль 2												
ІНДЗ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Герменевтика та її принципи інтерпретації. Мета тексту і мета поза текстом	2
2	П.Ньюмарк і М.Бейкер про проблеми перекладу	2
3	Проблеми міжкультурної комунікації в перекладі Біблії	2
4	Особливості перекладацьких варіантів, що не піддаються оцінюванню. Перекладацькі помилки	2
5	«Завдання перекладача» В.Беньяміна. Перекладуваність і неперекладуваність. Набоков-перекладач	2

6	С.Басснетт і проблеми постколоніального перекладу	2
7	Мовна політика і мовне планування в поліетнічному і мультикультурному просторі. Мовна політика в Україні	2

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Рівні перекладознавства (за теорією М.Снелл-Хорнбі). М.Снелл-Хорнбі про теорію стилю	8
2	Ж.Мунен і його робота «Переклад як мовний контакт»	6
3	Інтерпретативна теорія перекладу Д.Селескович	6
4	«Теоретичні основи синхронного перекладу» М.Ледерер	6
5	Роботи з аналізу дискурсу як методу перекладу Ж.Деліла	8
6	Р.Якобсон «Про лінгвістичні аспекти перекладу»	6
7	«Перекладацькі дослідження» С.Басснетт-Макгайр	6
8	Лейпцігська школа перекладу	7
9	Питання перекладацької еквівалентності в працях О.Каде і Г.Егера	7
	Разом	60

9. Індивідуальні завдання

Для студентів денної форми навчання – 2 індивідуальних рубіжних контрольних завдання з кожного змістовного модуля.

Для студентів заочної форми навчання – контрольна робота.

10. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний;

- порівняльно-зіставний, що оптимально забезпечує формування граматичної компетенції студентів-перекладачів;
- історико-порівняльний;
- репродуктивний, мета якого – трансляція та відтворення навчальної інформації.

11. Методи контролю

Для студентів денної форми навчання: усне опитування на семінарських заняттях, аудиторне індивідуальне рубіжне контрольне завдання, ведення читацького щоденника.

Для студентів заочної форми навчання: захист контрольної роботи, ведення читацького щоденника.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Сума
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	100
8	10	10	10	12	10	8	12	8	12	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D		
60-69	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки до самостійної роботи з курсу «Мистецтво перекладу та теорія інтерпретації» для студентів усіх форм навчання спеціальності 035.04 «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно))» / Укл.: Костенко Г.М. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2017. – 30 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) / Л.С. Бархударов. – М.: «Международ. отношения», 1975. – 240 с.
2. Верещагин Е.М. Психологическая и методическая характеристика двуязычия / Е.М. Верещагин. – М.: Изд-во МГУ, 1969. – 160 с.
3. Гарбовский Н.К. Теория перевода / Н.К. Гарбовский. – М.: Изд-во МГУ, 2004. – 544 с.
4. Жлуктенко Ю.А. Лингвистические аспекты двуязычия / Ю.А. Жлуктенко. – К.: Вища школа, 1974. – 176 с.
5. Комиссаров В.Н. Общая теория перевода. Проблемы переводоведения в освещении зарубежных ученых. Учебное пособие / В.Н. Комиссаров. – М.: Высшая школа, 1999. – 133 с.
6. Крупнов В.Н. В творческой лаборатории переводчика / В.Н. Крупнов. – М.: Высшая школа, 1994. – 189 с.
7. Кубрякова Е. С. Язык и знание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Рос. Академия наук. Ин-т языкознания / Е.С. Кубрякова. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.
8. Миньяр-Белоручев Р.К. Теория и методы перевода / Р.К. Миньяр-Белоручев. – М.: Московский лицей, 1996. – 298 с.
9. Паршин А.Н. Теория и практика перевода / А.Н. Паршин. – М.: Русский язык, 2000. – 161 с.
10. Панина А. Ф. Текст: его единицы и глобальные категории: Учебник для студентов-журналистов и филологов / А.Ф. Панина. – М.: Едиториал УРСС, 2002. – 368 с.
11. Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации: Монографическое учебное пособие / Е.А.Селиванова. – К.-ЦУЛ, "Фитосоциоцентр", 2002. – 336 с.

Допоміжна

1. Беньямин В. Задача переводчика. Предисловие к переводу "Парижских картин" Бодлера / Вальтер Беньямин; пер. с нем. Е.Павлова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://belpaese2000.narod.ru/Trad/benjamin.htm>.
2. Бисималиева М.К. О понятиях «текст» и «дискурс» / М.К.Бисималиева // Филологические науки. – 1999. – № 2. – С. 78-85.
3. Вайнрайх У. Одноязычие и многоязычие / У. Вайнрайх // Новое в лингвистике. Вып. 6. – М.: Прогресс, 1972. – С.25-60.
4. Вайнрайх У. Языковые контакты / У. Вайнрайх. – К.: Вища школа, 1979. – 263 с.
5. Вине Ж.-П. Технические способы перевода / Ж.-П. Вине, Ж. Дарбелне; пер. с франц. // Вопросы перевода в зарубежной лингвистике. – М., 1978. – С. 157-167.
6. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н.Ярцева. – М.: Сов. Энциклопедия, 1990. – 685с.
7. Грайс Г.П. Логика и речевое общение / Г.П. Грайс // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. XVI: Лингвистическая прагматика. – М.: «Прогресс», 1985. – С. 217-237.
8. Краткий словарь когнитивных терминов / Под общей ред. Е. С. Кубряковой. – М., 1996. – 245 с.

9. Мунэн Ж. Теоретические проблемы перевода. Перевод как языковой контакт / Ж. Мунэн; пер. с франц. // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. – М.: Прогресс, 1978. – С. 36-41.
10. Набоков В.В. Искусство перевода / В.В. Набоков; [пер. с англ. Е.Рубиновой и А.Курт] // Набоков В. Лекции по русской литературе: [пер. с англ.] / Чехов, Достоевский, Гоголь, Горький, Толстой, Тургенев; [предисл. И. Толстого]. – М.: Изд-во Независимая Газета, 1998. – С. 389-397.
11. Набоков В. Франц Кафка. «Превращение» / Владимир Владимирович Набоков; [пер. В.Голышева] // Набоков В.В. Лекции по зарубежной литературе: Остен, Диккенс, Флобер, Джойс, Кафка, Пруст, Стивенсон / В.Набоков; [под общ. ред. В. Харитоновна]. – М.: Издательство Независимая Газета, 2000. – С. 325-364.
12. Найда Ю. Наука переводить / Ю. Найда; пер. с англ. // Вопросы языкознания. – 1970. - № 4. – С. 12-28.
13. Розенцвейг В.Ю. Основные вопросы теории языковых контактов / В.Ю. Розенцвейг // Новое в лингвистике. Вып. 6. – М.: Прогресс, 1972. – С. 5-22.
14. Хауген Э. Языковой контакт / Э Хайген // Новое в лингвистике. – Вып. 6. – М.: Прогресс, 1972. – С. 61-80.
15. Черничкина Е.К. Парадигмальность проблемы билингвизма Павлова / Е.К. Черничкина [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lingvomaster.ru/files/206.pdf>
16. Якобсон Р. Заметки на полях «Евгения Онегина» / Роман Якобсон // Якобсон Р. Работы по поэтике: Переводы. – М.: Прогресс, 1987. – С. 219-224.
17. Якобсон Р. О лингвистических аспектах перевода / Роман Якобсон // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. – М.: Прогресс, 1978. – С. 16-24.
18. Kimmel L. Nabokov as Translator. An examination of his changing doctrine of translation [Электронный ресурс] / Leigh Kimmel. – Режим доступа: <http://www.geocities.com/Athens/3682/nabokov2.html>.
19. Nabokov V. Foreword / Vladimir Nabokov // Pushkin A. Eugene Onegin: [tr. from the Russian with a commentary by V.Nabokov in two volumes]. – Vol.1. - N.Y.: Princeton University Press, 1990. – P. vii-xii.
20. Nabokov V. Strong Opinions / Vladimir Nabokov. – N.Y.; St.Louis; San Francisco; Toronto, 1973. – 335 p.
21. Nord С. 1994. Texts in Situations. A functional model for text analysis in translation teaching / Christine Nord // Translation & Text Linguistics. – Moskva, 1997. – P. 105-127.

15. Інформаційні ресурси

1. Портал підручників і посібників з перекладознавства: <http://translation-blog.ru/knigi/>